

Youth Initiative for Human Rights
Inicijativa mladih za ljudska prava

Index:YIHR-07-231-19.07.2004.

Izveštaj

Slučaj Papović – legalisti protiv zakona

Kršenje zakona, Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN od strane Vlade
Srbije i vraćanje prekršilaca ljudskih prava na vlast

Datum objavljivanja: 19. jul 2004.

Sažetak

Pravna analiza dokumenata koje je potpisala SRJ i zakona koje je usvojio parlament Srbije ukazuje da Vlada Srbije najhitnije treba da poništi odluku ministarke za prosvetu i sport Ljiljane Čolić o postavljenju Radivoja Papovića za rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. Razrešenjem Gojka Savića sa mesta rektora i postavljenjem Radivoja Papovića, prekršeni su Zakon o Univerzitetu i Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN. Tim aktom je istovremeno legalizovan povratak na vlast mnogobrojnih prekršilaca ljudskih prava ili onih koji su ih podržavali u vreme Slobodana Miloševića.

Radivoje Papović je bio rektor Univerziteta u Prištini od 1991. do 1998. godine, a tokom njegovog mandata za Albance nije bilo mesta na Univerzitetu. Papović je javnim istupanjima doprineo radikalizaciji odnosa između Srba i Albanaca na Kosovu jer je u brojnim intervjuima izazivao versku i nacionalnu netrpeljivost. Nijedan državni organ još nije pozvao Papovića na odgovornost ni za javno izgovorene reči, koje predstavljaju krivična dela, kao ni za niz drugih krivičnih dela, koja je počinio tokom svog «vladanja» Univerzitetom.

Inicijativa mladih za ljudska prava očekuje da će premijer Vojislav Koštunica i Vlada Srbije u skladu sa svojim deklarativnim zalaganjem za poštovanje zakona sprečiti dalje kršenje zakona i tako obezbediti proklamovanu autonomiju Univerziteta od političkih uticaja.

Uvod

Ministarka prosvete u Vladi Republike Srbije Ljiljana Čolić smenila je 23. aprila 2004. rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici Gojka Savića, a na njegovo mesto postavila Radivoja Papovića, bivšeg funkcionera Socijalističke partije Srbije Slobodana Miloševića i rektora Prištinskog univerziteta od 1991. do 1999. godine¹. Imenovanje Papovića na mesto rektora još je jedan pokazatelj da Vlada Vojislava Koštunice prekršioce ljudskih prava ili one koji su ih podržavali vraća na funkcije koje su imali u Miloševićovo vreme. Papovićevo imenovanje ozbiljno dovodi u pitanje status i postojanje Univerziteta u Mitrovici. Ukoliko ova odluka ne bude promenjena UNMIK upozorava da će Univerzitet u Mitrovici izgubiti partnerstvo u evropskim asocijacijama i licencu za rad. Gubljenjem licence za rad kosovski Srbi koji se uglavnom školuju na mitrovačkom Univerzitetu gube priliku da nastave školovanje izvan teritorije Srbije i dobiju međunarodno priznate diplome.

Ovakav potez Vlade Srbije, takođe, može pogoršati ionako veoma složenu političku situaciju na Kosovu. Imenovanje Radivoja Papovića na mesto vršioca dužnosti rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici, koji je sinonim za jednonacionalni prištinski Univerzitetna kome nije bilo mesta albanskim studentima, predstavlja rehabilitaciju

---

¹ <http://www.b92.net/> arhiva vesti 24. april 2004.

onih ljudi koji su najodgovorniji za međuetničku mržnju i kao takvi snose najveći deo odgovornosti za nastanak oružanog sukoba na Kosovu između Srba i Albanaca, a potom i za NATO intervenciju.

Nezakonito postavljenje rektora

Ministarka Ljiljana Čolić nezakonito je imenovala novog vršioca dužnosti rektora Univerziteta u Mitrovici, i tom odlukom je prekršila Rezoluciju 1244 SB UN i zakonski okvir visokog obrazovanja na Kosovu². Odluka o smenjivanju rektora je nevažeća ukoliko je doneta u Beogradu, i ukoliko je nisu potvrdile međunarodne ili lokalne institucije na Kosovu, ili sam Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici. Odluku ministarke Čolić nije potvrdilo nijedno od navedenih tela.

Ova odluka nezakonita je i po zakonodavstvu Republike Srbije, jer jedino Vlada Srbije može postavljati i smenjivati rektora i to samo ako je takvu odluku predložio Savet Univerziteta. Ministar prosvete i sporta nije ovlašćen da smenjuje ili postavlja rektore. Prema Zakonu o Univerzitetu Republike Srbije, osoba koja «nije redovni profesor na datom Univerzitetu ne može biti izabrana na poziciju rektora». Papović je od 1998. godine profesor Univerziteta u Beogradu.

Ministarka Čolić, koja je bila gostujući profesor na prištinskom univerzitetu dok je Papović bio rektor, nesumnjivo je upoznata sa njegovim aktivnostima vezanim za proterivanje albanskih studenata sa univerziteta, šovinističim i diskriminatorским izjavama koje su obeležile njegov mandat u periodu između 1991. i 1998. godine.

Odluka ministarke Čolić o imenovanju Papovića predstavlja loš potez koji može negativno uticati na napore da se normalizuju odnosi između Srbije i Kosova. Prema informacijama koje je Inicijativa mladih za ljudska prava dobila u intervjuima sa ljudima koji su povezani sa radom Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici, novi rektor je započeo «korenite promene Statuta i vraćanje 'prodatog' Univerziteta Srbiji»³. S obzirom da je u Vladi Srbije i prosvetnim krugovima oko ministarke Čolić vladalo mišljenje da je bivši rektor Gojko Savić «prodao Univerzitet jer je pristao na postepenu integraciju tog Univerziteta u kosovske obrazovne institucije koje kontrolišu Albanci i međunarodna zajednica»⁴, postavljanje Radivoja Papovića trebalo je da znači da država Srbija ne odustaje od «svog ognjišta». Bivši rektor Gojko Savić smatra da je to «priča za narod»⁵ i veruje da se iza toga kriju drugačije namere.

---

² UN Security Council resolution 1244 (1999) and Assembly Law 2002/3. UNMIK regulation No. 2003/14 od 12. maja 2003.

³ Intervju Inicijative mladih za ljudska prava

⁴ Intervju Inicijative mladih za ljudska prava

⁵ RTS, Mega-Tema, emitovano 15. jula

Iako se članovi Vlade pozivaju na zakone i javno se zalažu za vladavinu prava, ovakvo postupanje pokazuje da je reč samo o praznoj retorici, jer je odlukama ministra prosvete u više navrata prekršen zakon.

Reakcije domaćih i međunarodnih organizacija

Međunarodna helsinška federacija (IHFHR) poslala je 8. maja 2004. godine premijeru Vlade Republike Srbije Vojislavu Koštunici otvoreno pismo u kome je izrazila zabrinutost zbog nezakonitog imenovanja Radivoja Papovića na mesto rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. IHFHR je ukazao na mogućnost da to postavljenje može biti shvaćeno kao provokacija i može imati negativan uticaj na napetu etničku situaciju na Kosovu.⁶

Asocijacija evropskih univerziteta (EUA) objavila je saopštenje 2. juna 2004. godine, u kome izražava zabrinutost povodom odluke Ministarstva za prosvetu i sport o smenjivanju Gojka Savića sa mesta rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici i postavljanja Radivoja Papovića na njegovo mesto. Tada je ukazano na pogubnost ovakve odluke na visoko školstvo u Srbiji i na usporavanje Bolonjskih procesa. EUA je saopštila da, u ime 700 evropskih fakulteta, podržava zahtev za ukidanje odluke o postavljenju novog rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici.⁷

UNMIK je pismom od 15. juna 2004. uputio predsednika Vlade Srbije Vojislava Koštunicu na stav Harrija Holkerija od 5. maja 2004. vezan za situaciju oko postavljanja rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. U pismu se kaže da smena Gojka Savića i imenovanje Radivoja Papovića nemaju legalno utemeljenje i predstavljaju izazov za budućnost Univerziteta i tamošnji kvalitet nastave. Podržavajući stav EUA i prilažući kopiju tog saopštenja premijeru Koštunici, Charles H. Brayshaw, potpisnik pisma, se nada da će stručni ljudi iz prosvete, kako iz međunarodnih organizacija tako i iz Beograda doći do zajedničkog rešenja u pravnim okvirima, a u odnosu na trenutnu situaciju na Univerzitetu u Kosovskoj Mitrovici.⁸

Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) uputila je 19. maja 2004. godine pismo premijeru Koštunici i pozvala ga da preispita odluku o imenovanju Papovića. YIHR je podsetila premijera Koštunicu na šovinstiko i ratnohuškačko delovanje Papovića tokom devedesetih godina i izrazila zabrinutost zbog moguće eskalacije etničkog nasilja na Kosovu, koja bi mogla biti posledica takve odluke. Premijer, međutim, nije reagovao, kao ni nadležno ministarstvo.

---

⁶ <http://www.greekhelsinki.gr/bhr/english/organizations/ihf/serbia.html> odnosno <http://groups.yahoo.com/group/balkanhr/message/6759>

⁷ http://66.102.11.104/search?q=cache:aDg-5OHeTPQJ:www.see-educoop.net/education_in/pdf/eua-stat-uni-kos-mitr-oth-enl-t02.pdf+EUA+Papovic&hl=en

⁸ <http://www.bologna-bergen2005.no/EN/News/New1.HTM>

Ko je Radivoje Papović?

Radivoje Papović bio je ključni čovek u režimu Slobodana Miloševića na Prištinskom univerzitetu tokom devedesetih godina. Mandat rektora Univerziteta preuzeo je 1991. godine kada je počeo da proganja profesore i studente albanske nacionalnosti. «Mi se obrazujemo za srpski narod i srpsku državu, a UNMIK treba da nam vrati ono što nam je oduzeo», rekao je nedavno Radivoje Papović na državnoj televiziji Srbije⁹ naglašavajući da Univerzitet u Mitrovici predstavlja «diviziju nade koja će se vratiti u Prištinu i tamo završiti svoj posao». Poslednji javni nastup ukazuje da se u retorici profesora Papovića malo toga promenilo i da on nastavlja sa projektom koji je započeo 1991. godine, kada je postavljen na mesto rektora Univerziteta u Prištini. Tada je za vrlo kratko vreme otpušteno skoro 780 profesora i drugog nastavnog osoblja, dok studentska populacija postala isključivo srpska. U intervjuu koji je dao početkom decembra 1991. godine Međunarodnoj helsinškoj federaciji (tadašnji Helsinki Watch) Papović je potvrdio da je te godine posao na Prištinskom univerzitetu dobio i Vojislav Šešelj, lider Radikalne partije, sada haški optuženik.

Radivoje Papović govorio je o Albancima kao «narodu koji prvi put formira azbuku 1915.» zbog čega ne može da se obrazuju na «šiptarskom jeziku»¹⁰, dok je albanske studente nazivao «neprijateljskim monstrumima»¹¹. Izjave u medijima da je prištinski univerzitet «srpski i da će takav ostati», kao i da je «njihovo obrazovanje (Albanaca - prim. autor) priprema za terorizam», upamtile su generacije albanskih studenata, onemogućenih da pohađaju fakultete Univerziteta u Prištini.

Papović je u više navrata objašnjavao kako je u etničkom čišćenju Prištinskog univerziteta koristio metode kolonizacije koje je koristio Kralj Aleksandar Karađorđević pre Drugog svetskog rata. Za prištinsko "Jedinstvo" izjavio je da žali što te sheme nisu dovoljno korišćene, ali da Srbi rade na tome da ova ideja ponovo zaživi, zato što je to interes srpske države. U intervjuu beogradskom nedeljniku "NIN" od 30. septembra 1994. godine, Papović je izjavio da je u prethodne dve i po godine oko sedam hiljada studenata i 348 profesora došlo na Prištinski univerzitet.

Papović je sve vreme svog mandata zauzimao nacionalistički i rasistički stav prema Albancima. Tako je u izjavi za Radio B92 godine 1994. godine izjavio: «Srbi su ovde (na Kosovu – prim. autor) mera stvari i svi drugi se moraju ravnati prema tim kriterijumima. Ko daje nacionalnoj manjini pravo da ona vidi to Kosovo kao neku posebnost?». Papović ističe i da vlasti još uvek imaju "neke nerazumne popustljivosti" prema Albancima. "Problemi su samo u poštovanju zakona. Oni (Albanci – prim. autor) to ne umeju. Oni to ne umeju, civilizacijski ne umeju da poštuju zakon". Tadašnji dekan prištinskog univerziteta, takođe, navodi neimenovanog Hitlerovog generala koji je opisivao Albance kao: «čudne ljude, koji traže od jačih a grabe od slabijih»¹²

⁹ RTS, "Mega-Tema", emitovano 15.07.2004

¹⁰ 'Izjava za Radio B92 1994. godine

¹¹ Nedeljnik "Vreme", 6. 10. 1997.

¹² Nedeljnik "Vreme" 11. 10. 1997.

Radivoje Papović je došao u sukob sa Miloševićem nakon što je on sa predsednikom Kosova Ibrahimom Rugovom potpisao Sporazum o obrazovanju, 3. septembra 1996. godine. Sporazum je predviđao povratak studenata i profesora Albanaca na Univerzitet u Prištini i održavanje nastave na albanskom jeziku. Ovaj sporazum Papović je ocenio kao «rasprodaju srpskih nacionalnih interesa i izdaju» i narednih godinu i po dana ometao je sa upravom Univerziteta sprovođenje sporazuma u delo. Papović je povratak albanskih studenata na Univerzitet uslovljavao prihvatanjem srpskog obrazovnog sistema, iako to nije bio deo dogovora između Miloševića i Rugove.¹³

Radivoje Papović je preživeo atentat 16. januara 1997. godine, kada je u centru Prištine pod njegov automobil stavljena bomba. Napad je pripisivan OVK. Prema drugoj verziji bombu su postavili ljudi iz Miloševićeve blizine zbog suprotstavljanja Sporazumu Milošević-Rugova o povratku albanskih profesora i studenata na prištinski univerzitet. Kao mogući treći razlog napada na Papovića navode se ilegalni finansijski interesi.¹⁴

«Papović je ključni čovek u kreiranju srpskog Univerziteta u Prištini. On sada stvara poteškoće jer bi vraćanjem stare univerzitetske šeme izgubio stečene pozicije», izjavio je Momčilo Trajković, predsednik Srpskog pokreta otpora u intervjuu beogradskom nedeljniku «Vreme» komentarišući situaciju na prištinskom univerzitetu i sukob između Slobodana Miloševića i Radivoja Papovića.

Kosovski list «Jedinstvo» prenosi izjavu koju je Papović dao službenicima administracije SAD: «Paralelnog Univerziteta nema i neće ga biti. Tu temu ne bi uopšte trebalo više razmatrati»¹⁵

30. septembra 1997, nekoliko dana pred mirne demonstracije albanskih studenata koje je rasturila policija, Papović je izjavio za Radio Prištinu: «Univerzitet je stvar države a ne nacionalne manjine. Ako im damo univerzitet sutra će tražiti svoju državu» i zapretio: «Neprijateljima neće biti dozvoljen ulaz na Univerzitet»¹⁶.

U intervjuu beogradskom dnevnom listu «Blic» od 7. 10. 1997., Papović, osvrćući se na demonstracije albanskih studenata 1. oktobra 1997., tvrdi: «To je organizovano neprijateljstvo ne samo protiv Univerziteta nego i protiv svega onoga što je srpsko i što je civilizacijsko. Separatisti hoće sve da rade odvojeno - samo albanski, odnosno samo separatistički. Problem i jeste u tome što Albanci rade sve ono što je antizakonito, antiustavno, uvek antisrpsko...»

Pred više od 15.000 studenata srpske nacionalnosti Papović je 24. marta 1998. godine, kada je potpisan Protokol o sprovođenju Sporazuma, izjavio da "današnji potpis predstavlja početak rasprodaje Kosova". "Nećemo dozvoliti deci separatista da budu ljuljana u srpskoj kolevci", rekao je pred okupljenom masom i dodao: «Ovo

¹³ Nedeljnik «Vreme» 27. 10. 1996.

¹⁴ Astrit Salihu, An Education in Profit, 1998 <http://archive.tol.cz/transitions/aneduca1.html>

¹⁵ Kosova communication 299, od 21. 04. 1997.

¹⁶ Nedeljnik «Vreme» 06.10.1997.

potipisivanje je sramota za naciju». Kao što je poznato, Sporazum o obrazovanju nikada nije zaživeo u praksi.

Zbog čak i za Miloševića previše tvrdog stava prema Albancima Papović je smenjen 1998. godine sa mesta rektora Univerziteta u Prištini. Naredne godine "Naš dom" izdaje njegovu knjigu "Kosovo ikona srpstva" za koju akademici Milorad Ekmečić i Vlado Strugar kažu: "Ovo delo, celinom svedočanstvo o izvesno odsudnom borenju za očuvanje najsvetijeg zavičaja srpskog naroda, ostaće zapis trajne važnosti i čitanka rodoljublja." Beogradska "Politika" 15. novembra 1999. godine citira još jednog člana Srpske akademije nauka i umetnosti Vasilija Krestića, koji u predgovoru knjizi kaže da je "osnovna nit kojom su protkane sve stranice knjige srpsko patriotsko osećanje i briga za srpski narod u celini."

Radivoje Papović se posle šestogodišnje pauze vraća na Kosovo, na mesto rektora Univerziteta u Mitrovic, gde ruši dugo građene odnose na integraciji ovog Univerziteta u kosovski sistem školstva. U poslednjim javnim istupanjima navodi da je postavljen na mesto rektora da bi vratio ono što je Srbiji oduzeto i da bi završio projekat koji je davno započet.

Preporuke

Inicijativa mladih za ljudska prava povodom slučaja Papović preporučuje sledeće Vladi Srbije:

- da premijer Vojslav Koštunica hitno poništi odluku ministarke za prosvetu i sport Ljiljane Čolić o postavljanju Radivoja Papovića na mesto vršioca dužnosti rektora Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici;
- da ministarka za prosvetu i sport Ljiljana Čolić podnese ostavku na funkciju i da je nadležni državni organi pozovu na odgovornost zbog zloupotrebe službenog položaja i kršenja zakona;
- da Vlada proglasi nevažećim sve promene koje je na Univerzitet u Mitrovici, u oblasti propisa i druge odluka doneo Radivoje Papović;
- da nadležna tužilaštva i drugi organi otvore istragu o eventualnim zloupotrebama službenog položaja i drugim krivičnim delima koje je Papović počinio na funkciji vršioca dužnosti rektora Univerziteta u Mitrovici i rektora Univerziteta u Prištini od 1991-1999. godine.

O autoru

Inicijativa mladih za ljudska prava je nevladina organizacija sa glavnom kancelarijom u Beogradu. Inicijativa radi na informisanju građana o radu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, podržava žrtve ratova na porstoru bivše Jugoslavije, podstiče mlade na suočavanje sa prošlošću i izveštava o važnim pitanjima odgovornosti za kršenje ljudskih prava u prošlosti.